

УДК 336.77

DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.47-7>**Тимрієнко І.Ю.**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бізнесу і права,
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»

Омельченко О.В.

старший викладач кафедри бізнесу і права,
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5121-0222>

Вапельник Б.О.

здобувач спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»

Tymrienko Iryna, Omelchenko Olena, Vapelnyk Bohdan
Vinnytsia Institute University "Ukraine"

ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ КРЕДИТУ

ON THE ESSENCE AND MEANING OF CREDIT

У статті досліджено сутність та значення кредиту як важливого інструменту економічної системи. Розглянуто еволюцію підходів до розуміння кредиту, зокрема натуралістичну концепцію та капіталоутворюючу теорію. Також проаналізовано наукові й правові визначення поняття кредиту. Автор вказує на обмеженість чинного законодавчого трактування, яке зосереджується переважно на банківській практиці, та пропонує власне визначення, що поєднує економічну та правову природу кредитних відносин. Окрему увагу приділено систематизації принципів кредитування у трирівневу модель: загальноекономічні принципи, класичні банківські і технологічні аспекти практичного кредитного процесу. Стаття формує комплексне бачення кредиту як інструменту, що має як практичне, так і теоретичне значення для розвитку фінансових відносин у сучасній економіці.

Ключові слова: кредит, кредитний менеджмент, принципи кредитування, роль та значення кредиту, фінанси, фінансовий менеджмент.

The article provides a comprehensive analysis of the essence and importance of credit as an important element of the financial system and a driver of economic development in a market economy. The author emphasises that credit plays a key role in the redistribution of financial resources, facilitates the implementation of investment projects, ensures the continuity of production processes and supports the development of entrepreneurship. Particular attention is paid to the historical evolution of economic thought on the nature of credit. In this context, two main theoretical concepts are considered: naturalistic and capital-forming. The naturalistic theory considers credit as a technical instrument of capital circulation associated with the production process, while the capital-forming theory treats credit as an active instrument of capital creation, stimulation of innovation and economic growth. At the same time, it is noted that these approaches are not mutually exclusive, but can be integrated for a deeper understanding of credit processes in modern conditions. The article also systematises the current approaches to defining the essence of credit, which are presented in the works of domestic economists and in the regulatory legal acts of Ukraine. The article highlights the limitations of the current legislative definition of the concept of credit, which narrows its interpretation to exclusively banking and financial institutions, and offers the author's own, more comprehensive and interdisciplinary interpretation. It is determined that a loan is not only a resource transferred on a repayment basis, but primarily a form of economic relations involving active participation of both parties – the lender and the borrower. With this in mind, credit is defined as an economic category and a legal instrument covering a set of relations between the parties regarding the temporary redistribution of value on the principles of repayment, maturity, payment and security. The study pays special attention to the system of lending principles. The author proposes a three-tiered model of classification of principles: general economic (meeting market requirements), special (reflecting the financial and legal essence of credit) and specific (relating to the technological implementation of the credit process in banks and credit programmes). This approach allows to ensure the integrity,

efficiency and safety of lending activities in accordance with the realities of the market and the needs of participants in economic relations. The materials of the article are of scientific and practical interest for researchers in the field of finance, banking, economic theory, and may also be useful for teachers, students of economic specialities and practitioners involved in the development and implementation of credit policy.

Keywords: credit, credit management, lending principles, role and importance of credit, finance, financial management.

Постановка проблеми. Кредит є однією з ключових складових функціонування ринкової економіки, виконуючи роль важливого фінансового інструменту, що сприяє прискоренню економічного розвитку та фінансової стабільності. За своєю суттю кредит – це механізм тимчасового передання грошових ресурсів фірмам, організаціям або фізичним особам на певний строк із умовою обов'язкового повернення основної суми боргу разом із відсотковими платежами. Його основна функція полягає в покритті тимчасового браку власних коштів, забезпеченні можливості реалізації інвестиційних проєктів, розвитку бізнесу та розширення виробничої діяльності.

Кредитні ресурси стимулюють створення нових підприємств, інфраструктурних об'єктів, сприяють модернізації виробничих потужностей і створенню додаткових робочих місць, що в сукупності забезпечує активізацію економічної активності на різних рівнях – від локального до національного. Завдяки кредитуванню забезпечується більш ефективний перерозподіл фінансових ресурсів між секторами економіки, що дозволяє гнучко реагувати на зміни кон'юнктури ринку.

Зважаючи на викладене не викликає сумніву актуальність систематичного переосмислення сутності та ролі кредиту у сучасних економіках, особливо в умовах воєнного стану та триваючої війни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема сутності кредиту та еволюції кредитних відносин широко висвітлювалася у вітчизняній економічній літературі. Зокрема, у навчальному посібнику Волкової В.В. та Волкової Н.І. [2] комплексно розглянуто основи функціонування грошово-кредитної системи, акцентовано на кредиті як фундаментальному елементі фінансового ринку. Дослідниці детально описують сучасні форми кредитування, механізми їх реалізації та роль банків у розподілі фінансових ресурсів.

У публікації Мурашківської І. та Барилка А. [3] проаналізовано теоретичні засади банківського кредитування, а також охарактеризовано сучасні підходи до оцінювання кредитоспроможності позичальників. Автори наголошують на необхідності вдосконалення інструментів кредитного моніторингу в умовах економічної нестабільності.

Історичні аспекти розвитку кредиту ґрунтовно висвітлено в роботі Небоги Т. та Вдовиченка А. [4], де подано ретроспективу формування кредитних відносин у контексті еволюції економічної думки. Ці автори підкреслюють зв'язок кредитних механізмів із загальними трансформаціями фінансової системи в різні історичні епохи.

У статті Сидоренка В. [7] здійснено спробу структурувати основні функції кредиту та визначити його форми прояву у практиці фінансових відносин. Автор наголошує на важливості кредиту в забезпеченні сталості господарського обороту.

У навчальному посібнику Шишкіної О.В. та Дубини М.В. [12] докладно висвітлено кредит як складову грошової системи, зокрема аналізуються види та принципи кредитування, особливості кредитної політики банків та держави.

Яременко В.А. [13] розглядає кредит як універсальний економічний інструмент, приділяючи увагу його здатності впливати на економічне зростання та фінансову стійкість суб'єктів господарювання.

Узагальнення результатів цих досліджень дозволяє стверджувати, що тема кредиту розкривається переважно з погляду його функціонального призначення, історичного розвитку та правового регулювання. Проте потребує подальшого уточнення інтеграційний підхід до визначення сутності кредиту, що одночасно враховує економічний, соціальний і правовий аспекти цього феномену. Саме на цьому акцентується увага в даній статті.

Постановка завдання. Основною метою даної статті є узагальнення наукових поглядів на проблематику змісту та сутності кредиту для переосмислення його ролі у сучасній українській економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнюючи проаналізовані погляди ми погоджуємось із поглядом Бечко П.К., Власюк С.А. та інших які зазначають, що у процесі еволюції економічної думки теорія кредиту була умовно розподілена на дві взаємопов'язані концепції – натуралістичну та капіталоутворюючу. Основоположниками натуралістичної теорії виступили такі відомі економісти, як Давид Рікардо, Адам Сміт, Джон Міль, Анн Тюрго, Карл Маркс, Жан-Батіст Сей та Альфред Маршалл. Вони стверджували, що економічною базою розвитку кредитних відносин є виробничий процес та обіг капіталу. В основі натуралістичної теорії лежить акцент на виробництві, засобах виробництва та вартості відтворення робочого капіталу.

Прихильники цієї концепції розглядали кредит як технічний інструмент перерозподілу вартості між учасниками економічних відносин, а банківські установи (так звані прибуткові будинки) – як посередників, які здійснюють акумуляцію тимчасово вільних грошових коштів із подальшим їх перерозподілом через механізми кредитування.

На відміну від класиків, Йозеф Шумпетер у своїх працях висунув іншу концепцію, в якій центральне місце посів підприємець як особливий суб'єкт економічної системи. Підприємець, за Шумпетером, відрізняється від капіталіста та працівника: він, залучаючи кредитні ресурси, акумулює фактори виробництва й реалізує інноваційні ідеї, сприяючи технічному прогресу, освоєнню нових ринків і форм організації праці. У результаті підприємець отримує прибуток, а виробництво загалом отримує імпульс до розвитку. Саме навколо цієї концепції Шумпетер розвинув свої трактування понять «капітал», «прибуток», «відсоток» та «гроші».

Натуралістична теорія має як переваги, так і певні суперечності. Її безперечним позитивом є акцент на важливості безперервного процесу виробництва, що кредит стимулює, забезпечуючи стабільний фінансовий результат позичальників. Розмір відсоткової ставки, у свою чергу, безпосередньо залежить від обсягу отриманого прибутку. Водночас до недоліків теорії відносять:

- недостатнє врахування специфіки та ролі кредиту як самостійного економічного явища;
- відсутність аналізу здатності кредитних ресурсів сприяти розширеному відтворенню;
- нечітке розмежування між поняттями позичкового та реального капіталу;
- недостатню увагу до взаємозв'язку між рівнем відсоткової ставки, попитом і пропозицією на кредитному ринку, а також до впливу ринкової кон'юнктури на кредитні процеси.

Капіталоутворюючу теорію кредиту розвинули Джон Ло та Генрі Маклеод. Вони стверджували, що кредит і гроші мають рівнозначну природу і виконують функції капіталу, багатства та основного рушія економічного розвитку. На думку цих економістів, банки є активними творцями кредиту й капіталу, а отже, повинні активно впливати на економічне виробництво шляхом кредитування та емісії грошових коштів.

Проте недоліком такого підходу була недооцінка об'єктивних економічних умов, від яких залежить можливість надання кредитів, а також ризик виникнення інфляції та фінансових криз.

Слід зазначити, що натуралістична й капіталоутворююча теорії кредиту, хоча й відрізнялися за своїми підходами до розуміння природи кредиту, фактично доповнювали одна одну. Обидві визнають, що кредит відіграє важливу роль у трансформації заощаджень в інвестиції, забезпечуючи перерозподіл фінансових ресурсів і стимулюючи економічний розвиток. У сучасній економічній науці дослідники беруть до уваги як сильні сторони, так і обмеження обох теорій, що сприяє поглибленню розуміння сутності кредиту відповідно до сучасних умов господарювання [1].

З розвитком кредитних відносин з'явилися й інші наукові підходи до сутності кредиту. Зокрема Томашук І.О. наводить наступну класифікацію (рис. 1) [6].

Сучасні вітчизняні науковці наводять наступні

трактування сутності кредиту. Так, Мурашковська І. та Барилко А. у своїй роботі відзначають такі погляди [3]:

Шишкіна М.В. та Дубина М.В.: «кредит – економічні відносини між суб'єктами ринку, що виникають з приводу перерозподілу вартості на основах поверненості, строковості, платності» [12].

Сидоренко В.: «кредит – це сукупність відносин між кредиторами (юридичними (їх синдикатами) і фізичними особами, державами, економічними союзами), позичальниками (юридичними і фізичними особами (домогосподарствами), державами (групами держав) і посередниками (поручителями (гарантами), кредитними брокерами, кредитними агентами) з приводу акумулювання тимчасово вільних матеріальних і фінансових ресурсів та надання, отримання, використання, коригування умов і повернення позик у товарній, грошовій чи змішаній (грошово-товарній) формах на принципах зворотності, строковості, забезпеченості і платності» [7].

Яременко В.А. тлумачить кредит, як «цікавий, корисний, потрібний економічний інструмент, який створила людина для покращення її власного життя і життя суспільства» [13].

Шаповал В.А. трактує кредит як «економічну категорію, яка являє собою сукупність економічних відносин між суб'єктами господарювання з приводу руху вартостей з метою реалізації потреб обох сторін на засадах строковості, зворотності та платності» [11].

Сулима М.О. та Шавурська М.В. наводять таку погляди, що заслуговують на увагу: «Гудзь О. вважає, що кредит – це економічні відносини, що зумовлені акумуляцією тимчасово вільних коштів з використанням їх на умовах повернення та платності під час взаємовідносин, що виникають між кредитором та позичальником.

Натомість Ситник Н.С. розуміє кредит як грошові кошти або інші матеріальні ресурси, які передаються у тимчасове користування за певну винагороду (відсотки) на умовах повернення.

Ушакова О.А. зазначає, що кредит – це економічні відносини між кредитором і позичальником з приводу мобілізації тимчасово вільних коштів та використання їх на умовах повернення й оплати» [10].

Доцільно також звернутись до тлумачення сутності кредиту, що його містять державні нормативно-правові акти.

Остапчук Я.М. та Клубук Ю.В. відзначають, що із набуттям чинності Цивільного кодексу України з 1 січня 2004 року у статті 1054 було здійснено спробу надати юридично узагальнене, кодифіковане визначення поняття кредиту. Згідно з цим положенням: «За кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти».

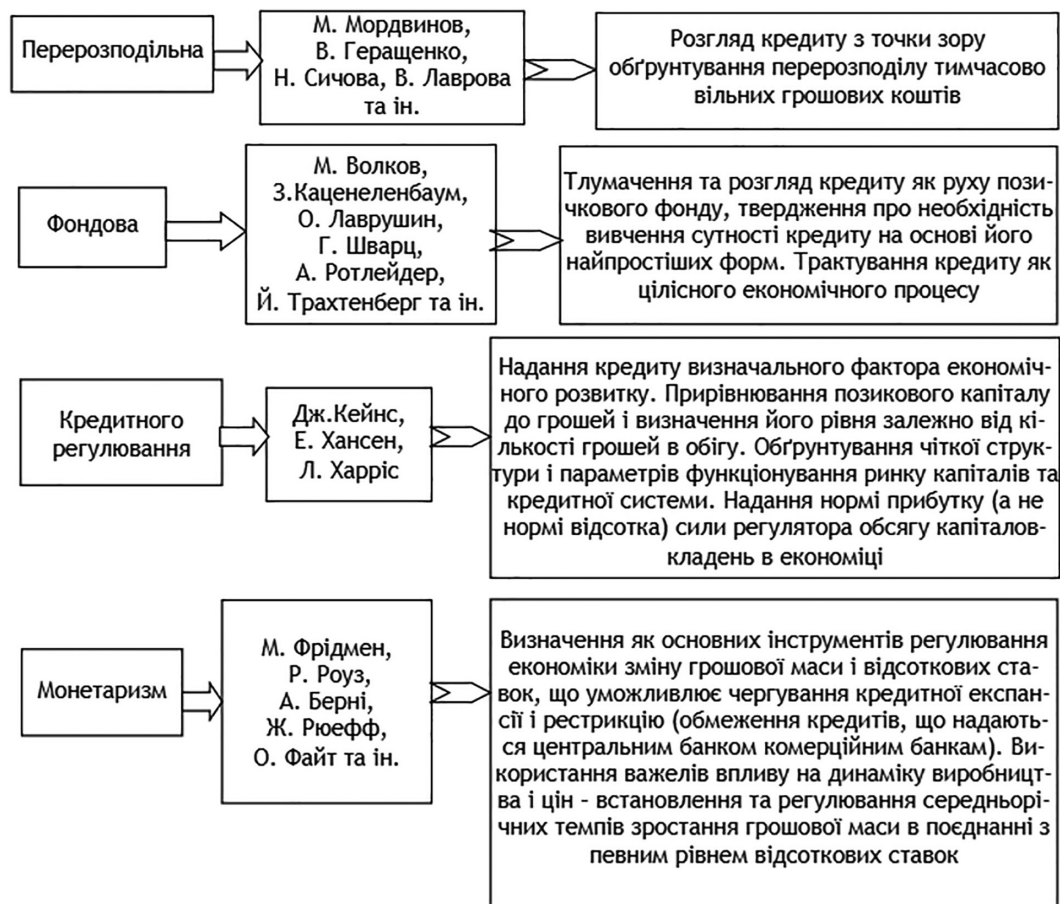

Рис. 1. Класифікація підходів до сутності кредиту [6]

Однак вони ж зазначають, що це визначення, однак, має певні особливості та обмеження. По-перше, воно звужує сферу кредитних відносин виключно до фінансових установ, тим самим виключаючи можливість розглядати кредит у ширшому соціально-економічному контексті. По-друге, кредит у цьому трактуванні ототожнюється насамперед із фінансовими ресурсами, що передаються на умовах платності та обов'язкового повернення, – такий підхід умовно можна охарактеризувати як ресурсний.

Ресурсний підхід, характерний також для низки економічних досліджень акцентує увагу передусім на кредитодавцеві, який виступає активною стороною у відносинах і надає свої ресурси. З одного боку, це дозволяє чітко визначити кількісні параметри кредиту – зокрема обсяг доступних ресурсів, що має важливе значення для математичних і статистичних моделей кредитування. Проте з іншого боку – така модель має вагомий недолік: вона майже повністю ігнорує роль позичальника.

Позичальник у межах ресурсного підходу часто відсувається на другий план і розглядається як пасивний суб'єкт кредитних відносин, тоді як кредитор – як активний суб'єкт. Така концептуалізація не дозволяє повною мірою враховувати мотивацію, відповідальність і ініціативу позичальника, хоча саме він є рушієм

практичного використання кредитних коштів та їх впливу на економіку [5].

На основі узагальнення вищенаведених класичних і сучасних підходів до визначення сутності кредиту, а також з урахуванням історичного розвитку теорій (натуралістичної та капіталоутворюючої), правових норм і практичного змісту кредитних відносин, ми можемо запропонувати таке власне тлумачення сутності кредиту.

Кредит – це економічна категорія та правовий інструмент, що відображає сукупність суспільних відносин між кредитором і позичальником з приводу тимчасового перерозподілу вартості (грошових або матеріальних ресурсів) на умовах зворотності, строковості, платності та, за необхідності, забезпеченості. Кредит виступає засобом мобілізації та ефективного використання вільних ресурсів, забезпечує безперервність виробничого процесу, реалізацію інвестиційних проєктів і задоволення споживчих потреб, а також виконує важливу функцію формування капіталу та стимулювання економічного розвитку в ринковій економіці.

Ми вважаємо що таке тлумачення акумулює в собі надбання різних наукових підходів, зокрема: натуралістичної теорії (пріоритетність виробництва, відтворення капіталу, роль кредиту в перерозподілі вартості); капіталоутворюючої теорії (роль кредиту як джерела капіталу, засобу

стимулювання підприємництва та інновацій); юридичного підходу (зворотність, строковість, платність); сучасних підходів (визнання активної ролі як кредитора, так і позичальника, а також функціональної багатогранності кредиту).

Досліджуючи сутність кредиту як економічної категорії доцільно також визначити принципи кредитування. Узагальнено систему принципів кредитування доцільно розглядати як трирівневу структуру. Перший рівень охоплює загальноекономічні підходи, що визначають загальні засади організації кредитних відносин у ринковій економіці. Другий рівень стосується фундаментальних характеристик кредиту як фінансового інструменту. Третій рівень відображає специфічні умови реалізації кредитних процесів у кожному окремому випадку, з урахуванням особливостей діяльності як конкретної банківської установи, так і окремого суб'єкта господарювання [8].

1. Загальноекономічні принципи кредитування. Ці принципи мають системний характер і відображають відповідність кредитної діяльності макроекономічним умовам і загальним засадам ринкової економіки:

Відповідність ринковим відносинам – кредитування повинно відповідати законам попиту та пропозиції, вільної конкуренції, фінансової стабільності.

Раціональність та ефективність – надання кредиту має базуватися на економічній доцільності та прогнозованій окупності ресурсів.

Комплексність – кредитні процеси повинні враховувати всі складові: фінансовий стан позичальника, ризики, ринкові умови тощо.

Розвиток – кредитування має не лише підтримувати, але й стимулювати розвиток бізнесу, інновацій, інфраструктури та економіки в цілому.

2. Особливі принципи кредитування. Ці принципи безпосередньо стосуються організації кредитного процесу та є традиційною основою банківського кредитування:

Поверненість – позичальник зобов'язаний повернути отримані кошти у повному обсязі.

Забезпеченість – кредит має надаватися під відповідне майнове або фінансове забезпечення (застава, гарантії).

Строковість – кредит надається на чітко визначений термін, що фіксується у договорі.

Платність – за користування кредитними коштами передбачається сплата відсотків.

Цільова спрямованість – кредит повинен використовуватись виключно за призначенням, визначеним у договорі.

3. Специфічні принципи кредитування. Ці принципи відображають технологічні, процедурні та організаційні аспекти кредитного процесу:

Структурування – передбачає поділ кредиту на етапи або частини з різними умовами надання/погашення.

Систематизація – впорядкування кредитних операцій за видами, напрямками, категоріями клієнтів.

Програмування – кредитування реалізується у межах певних кредитних програм (наприклад, для МСП, аграріїв тощо).

Амортизація – передбачає поступове погашення основної суми кредиту згідно з графіком.

Стандартизація – уніфікація умов, документів, процедур та вимог у кредитному процесі для підвищення прозорості та керованості [6].

Така трирівнева система принципів дозволяє комплексно охопити як стратегічні, так і практичні аспекти кредитної діяльності, забезпечуючи її ефективність, безпеку та відповідність умовам ринкового середовища.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що кредит є складним і багатограним економічним явищем, яке поєднує в собі риси економічної категорії, правового інструменту та фінансового механізму. Його роль у функціонуванні ринкової економіки є надзвичайно важливою, адже кредит забезпечує ефективний перерозподіл фінансових ресурсів, підтримує інвестиційну діяльність, сприяє безперервності виробничого процесу та розвитку підприємництва. Аналіз еволюції економічної думки щодо сутності кредиту свідчить про існування двох основних теоретичних підходів – натуралістичного та капіталоутворюючого. У сучасних умовах ці підходи не виключають один одного, а навпаки – доповнюють, формуючи комплексне розуміння ролі кредиту в економічному розвитку. Натуралістична концепція акцентує увагу на виробничій природі кредиту, тоді як капіталоутворююча – на його здатності створювати новий капітал і стимулювати підприємницьку активність.

У науковій літературі та нормативно-правових актах пропонується низка визначень поняття «кредит», які відображають різні підходи до його трактування – економічний, юридичний, ресурсний. Водночас багато з них мають певні обмеження, зокрема звуження сфери кредитних відносин до виключно фінансових установ або нехтування роллю позичальника як активного учасника процесу. У цьому контексті запропоноване в статті авторське визначення кредиту як економічної категорії та правового інструменту, що відображає сукупність відносин між кредитором і позичальником з приводу тимчасового перерозподілу вартості на умовах зворотності, строковості, платності й забезпеченості, є спробою поєднати кращі надбання класичних і сучасних наукових підходів.

Окрему увагу приділено системі принципів кредитування, яка розглядається як трирівнева структура. Перший рівень охоплює загальноекономічні принципи, що визначають відповідність кредитної діяльності законам ринку. Другий рівень включає традиційні банківські принципи – поверненість, строковість, платність, забезпеченість та цільову спрямованість. Третій рівень представлений специфічними принципами, що враховують технологічні й організаційні особливості реалізації кредитних операцій. Такий підхід дозволяє забезпечити ефективність, безпеку

та гнучкість кредитного процесу відповідно до умов сучасної економіки.

Отже, осмислення сутності кредиту має здійснюватися з урахуванням історичного розвитку,

теоретичних підходів, правового регулювання та практичних аспектів кредитної діяльності, що сприяє формуванню ефективної кредитної політики як на макро-, так і на мікрорівні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бечко П. К., Власюк С. А., Пономаренко О. В., Нагорний В. І. Економічна сутність кредиту і його роль у розвитку банківського кредитування. *Збірник наукових праць Уманського національного університету. Економіка*. 2024. Вип. 105 Ч. 2. С. 254–263 URL: <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/105.2/24.pdf>
2. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса. 2021. 300 с.
3. Мурашківська І., Барилко А. Теоретичні положення здійснення банківського кредитування. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 4. С. 325–337.
4. Небога Т., Вдовиченко А. Історія економіки та економічної думки : навч. посібн. ОДАУ. Вид. 2-ге. Одеса : Астропринт. 2024. 140 с.
5. Остапчук Я. М., Клубук Ю. В. До питання сутності кредиту. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4054/3984>
6. Томашук І. О. Теоретичні аспекти сутності банківського кредиту та особливості кредитних відносин в аграрному секторі економіки. *Економіка АПК*. 2021. № 5. С. 101–112. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202105101>
7. Сидоренко В. Кредит: сутність, функції та форми прояву. *Світ фінансів*. 2009. № 3(20). С. 24–33.
8. Смолінська С. Ф., Нагорнюк О. П. Кредитування підприємств банками як ефективний засіб фінансування їх діяльності. *Фінансовий простір*. 2023. № 3. URL: <http://fp.lnu.edu.ua/index.php/fp/article/view/930/1188>
9. Сулима М. О., Шавурська Л. В. Сучасний стан та перспективи розвитку банківського кредитування в Україні. *Науковий вісник міжнародної асоціації науковців. Серія: економіка, управління, безпека, технології*. 2024. Том 3. № 2. DOI: <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2024-3-2-10>
10. Ушакова О. О. Банківські операції: навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2021. 226 с.
11. Шаповал О. А. Управління ризиками банківського споживчого кредитування : дис. ... канд. екон. наук: спеціальність 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / О. А. Шаповал. Київ, 2017. 261 с.
12. Шишкіна О. В., Дубина М. В. Гроші та кредит: навч. посіб. Чернігів : Видавець Брагинець О. В. 2016. 692 с.
13. Яременко В. А. Кредит як потрібний економічний інструмент. *Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна*. 2017. Вип. 27. № 2. С. 90–93.

REFERENCES:

1. Bechko P. K., Vlasjuk S. A., Ponomarenko O. V., Naghornyj V. I. (2024) Ekonomichna sutnistij kredytu i jogho rolj u rozvytku bankivskogho kredytuvannja. [The economic essence of credit and its role in the development of bank lending]. *Collection of scientific papers of Uman National University. Economics*, vol. 105, pp. 254–263. Available at: <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/98/98.2/4.pdf> (accessed 25.04.2025)
2. Volkova V. V., Volkova N. I. (2021). Ghroshi i kredyt [Ghroshi and credit]. Vinnytsia: Vasyl' Stus Donetsk National University. (in Ukrainian)
3. Murashkovsjka I., Barylko A. (2023). Teoretychni polozhennia zdiisnennia bankivskoho kredytuvannia. [Theoretical provisions of bank lending]. *Problems and prospects of economics and management*, vol. 4, pp. 325–337.
4. Neboha T., Vdovychenko A. (2024) Istoriia ekonomiky ta ekonomichnoi dumky [History of economics and economic thought]. Odesa : Astroprint. (in Ukrainian)
5. Ostapchuk Ya. M., Klubuk Yu. V. (2024) Do pytannia sutnosti kredytu [To the question of the essence of credit]. *Economy and society*, vol. 62
6. Tomashuk I. O. (2021) Teoretychni aspekty sutnosti bankivskoho kredytu ta osoblyvosti kredytnykh vidnosyn v ahrarnomu sektori ekonomiky. [Theoretical aspects of the essence of bank credit and peculiarities of credit relations in the agricultural sector of the economy]. *Ekonomika APK*, vol. 5, pp. 101–112.
7. Sydorenko V. (2009) Kredyt: sutnist, funktzii ta formy proiavu [Credit: essence, functions and forms of manifestation]. *The world of finance*, vol. 3(20), pp. 24–33.
8. Smolinska S. F., Nahorniuk O. P. (2023) Kredytuvannia pidpriemstv bankamy yak efektyvnyi zasib finansuvannia yikh diialnosti [Lending to enterprises by banks as an effective means of financing their activities]. *Financial space*. vol. 3.
9. Sulyma M. O., Shavurska L. V. (2024) Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku bankivskoho kredytuvannia v Ukraini. [Current state and prospects of bank lending development in Ukraine]. *Scientific Bulletin of the International Association of Scientists. Series: economy, management, security, technology*, vol. 2.
10. Ushakova O. O. (2021) Bankivski operatsii [Banking operations]. Rivne: NUVGP. (in Ukrainian)
11. Shapoval O. A. (2017) Upravlinnia ryzykamy bankivskoho spozhyvchoho kredytuvannia [Risk management of bank consumer lending] PhD Thesis, Kyiv.
12. Shyshkina O.V., Dubyna M.V. (2016) Hroshi ta kredyt [Money and credit]. Chernihiv: Publisher Bragynets O. V. (in Ukrainian)
13. Yaremenko V. A. (2017) Kredyt yak potribnyi ekonomichniy instrument [Credit as a necessary economic instrument]. *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine. Series economic*, vol. 27, pp. 90–93.